

สถิติคดีในวงจร กระบวนการยุติธรรม ทางอาญา

สำนักงานกิจการยุติธรรม
กระทรวงยุติธรรม

สถิตินิติในวงจร
กระบวนการยุติธรรม
ทางอาญา

สถิติในวงจกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

- พิมพ์ครั้งที่ 1** : พฤศจิกายน 2557
- จำนวน** : 500 เล่ม
- จัดทำโดย** : ศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม
อาคารรัฐประศาสนภักดี (ชั้น 9) ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
โทรศัพท์ 0 2141 3779 หรือ 0 2141 3781 โทรสาร 0 2143 8936
www.statistics.oja.go.th
- คณะผู้จัดทำ** : นายสมณ์ พรหมรส รองผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม
นางสาวนันทน์รัศมี เทพดลไชย ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม
พ.ต.ต.ดร.ชวนัสร์ เจนการ หัวหน้าศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม
นางสาวพัชรมณฑท์ มากศิริ นักวิชาการยุติธรรม ศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม
- ออกแบบผลิต** : บริษัท สไตส์ครีเอทีฟเฮ้าส์ จำกัด
32/152 หมู่ 2 ซอยถนนอมมีตร ถนนรามอินทรา
แขวงจรัลเขี้ยว เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ 10230
โทรศัพท์ 0 2945 8051-3 โทรสาร 0 2945 8057
E-Mail : stylecreative@gmail.com
www.style.co.th

คำนำ

ปัจจุบันสถานการณ์อาชญากรรมในสังคมไทยมีความหลากหลายซับซ้อนมากขึ้นตามสภาพการพัฒนาประเทศ การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีข้อมูลที่ทันสมัย สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายการบริหารงานยุติธรรมที่เหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์

ตามที่สำนักงานกิจการยุติธรรม ได้รับมอบหมายจากกระทรวงยุติธรรมให้ดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายและการพัฒนากระบวนการยุติธรรมโดยการศึกษาวิจัยและประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายโดยมีภารกิจหลักที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การส่งเสริม และพัฒนาองค์ความรู้ในกระบวนการยุติธรรมผ่านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ตลอดจนจัดทำฐานข้อมูลกระบวนการยุติธรรมที่ได้มาตรฐาน เท่าทันเหตุการณ์และพลวัตสังคม อันจะเป็นพื้นฐานในการกำหนดนโยบาย เพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั้น

ศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลสถิติจากหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมเพื่อจัดทำฐานข้อมูลกระบวนการยุติธรรมและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม จึงได้จัดทำรายงานสถิติคดีในวงจรกระบวนการยุติธรรมทางอาญาฉบับนี้ขึ้น เพื่อนำเสนอสถานการณ์คดีและผู้กระทำผิดที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ทั้งในส่วนของความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาและความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา โดยอ้างอิงจากคดีในระบบฐานข้อมูลสถิติคดีอาญาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสถิติคดีที่เข้าสู่การพิจารณาและคดีที่พิจารณาเสร็จไปของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ในปีงบประมาณ 2554-2556 เพื่อทำการวิเคราะห์ภาพรวมของสถานการณ์คดีในวงจรกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การไหลเวียนคดีเข้า-ออก และระยะเวลาในการดำเนินคดีของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมไทย อีกทั้งยังเป็นการนำเสนอแนวโน้มสถานการณ์สำคัญและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อใช้ประโยชน์ในการค้นคว้าอ้างอิงในทางวิชาการ

สำนักงานกิจการยุติธรรมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานฉบับนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนา นโยบายกระบวนการยุติธรรมต่อไป

ศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม
สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

สารบัญ

สถิติในวงจรกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	1
ภาพรวมของสถานการณ์คดีในวงจรกระบวนการยุติธรรมอาญา	2
คดีในกระบวนการยุติธรรมในฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา	10
คดีในกระบวนการยุติธรรมในฐานความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา	19
สถานการณ์สำคัญเกี่ยวกับปริมาณคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม	24
ระยะเวลาการพิจารณาคดี	35
วิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์สำคัญและข้อเสนอเชิงนโยบาย	39
บทสรุปและข้อเสนอแนะ	51

สารบัญตาราง

- ตารางที่ 1 คดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นที่วราขานาจักรสูงสุด (5 อันดับแรก) 27
- ตารางที่ 2 จำนวนคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาในศาลชั้นต้น (เฉพาะคดีที่ขึ้นสู่ศาลจำนวนมาก) 30
- ตารางที่ 3 จำนวนคดีอาญาที่พนักงานอัยการรับมาดำเนินการ แยกตามประเภทสำนวน 34

สารบัญแผนภูมิ

- แผนภูมิที่ 1 แผนภูมิแสดงการไหลเวียนคดีเข้า-ออก ของหน่วยงานต่างๆ
ในกระบวนการยุติธรรมไทย 3
- แผนภูมิที่ 2 สัดส่วนการจับกุมผู้ต้องหาระหว่างผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่และผู้ต้องหา
ที่เป็นเด็กและเยาวชนประจำปีงบประมาณ 2556 6
- แผนภูมิที่ 3 สัดส่วนของคดีตามประมวลกฎหมายอาญาประเภทต่างๆ แยกตามคดีที่รับแจ้ง 11
- แผนภูมิที่ 4 สัดส่วนของคดีตามประมวลกฎหมายอาญาประเภทต่างๆ แยกตามคดีที่จับได้ 14
- แผนภูมิที่ 5 สัดส่วนของคดีตามประมวลกฎหมายอาญา แยกตามคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดี
ในศาลชั้นต้น 17
- แผนภูมิที่ 6 สัดส่วนของคดีความผิดตามพระราชบัญญัติอื่นที่มีโทษทางอาญาประเภทต่างๆ
แยกตามคดีที่มีการจับกุมได้ 19
- แผนภูมิที่ 7 สัดส่วนของคดีความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาประเภทต่างๆ
แยกตามคดีที่เข้าสู่การพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น 22
- แผนภูมิที่ 8 ปริมาณคดีอาญาที่เข้าสู่แต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม 25
- แผนภูมิที่ 9 แนวโน้มสำนวนคดีประเภทต่างๆ ที่พนักงานอัยการรับมาดำเนินการ 26

สถิติคดีในวงจรกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

โดย ศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม

กระบวนการยุติธรรมเป็นระบบขนาดใหญ่และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก เริ่มตั้งแต่หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาอรรถคดี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษและบำบัดฟื้นฟูแก้ไขพฤติกรรมผู้กระทำผิด ในระบบกระบวนการยุติธรรมขนาดใหญ่กลับมีข้อจำกัดในการรองรับการดำเนินคดีความและผู้กระทำผิดทั้งหมดได้ จนทำให้เกิดปัญหาคดีล้นศาลและผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ซึ่งจากปัญหาปริมาณคดีล้นศาลและผู้ต้องขังที่ล้นเรือนจำดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อภาระงานที่เพิ่มขึ้น ภาครัฐต้องสิ้นเปลืองงบประมาณในการบริหารจัดการสูงขึ้น ในขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อจำกัดในเรื่องของกำลังคน งบประมาณและสถานที่ ไม่สามารถขยายหน่วยงานและกำลังบุคลากรให้ทันกับคดีที่เพิ่มสูงขึ้นซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประสิทธิภาพในการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนลดลง

สภาวะคดีล้นศาลและนักโทษล้นเรือนจำเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมได้มีความพยายามในการแก้ปัญหาดังกล่าวโดยตลอด จึงทำให้เกิดแนวคิดในการหันเหคดีที่ขึ้นสู่ศาลด้วยวิธีการต่างๆตลอดจนความพยายามในการใช้มาตรการพิเศษทางเลือกในการลดจำนวนผู้ต้องขังสู่เรือนจำ อย่างไรก็ตามการลดปริมาณคดีสู่ศาลและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดนั้นเกี่ยวข้องกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหลายหน่วยงาน โดยแต่ละหน่วยงานมีขอบข่ายภารกิจความรับผิดชอบที่ต่างกัน และมีวิธีการปฏิบัติที่หลากหลาย แต่ยังคงขาดการรวบรวมข้อมูลสถิติในวงจรกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ จึงขาดข้อมูลสำคัญในการวิเคราะห์สถานการณ์และสภาพปัญหาต่างๆ เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรมได้เห็นความสำคัญของการรวบรวมข้อมูลสถิติคดีในวงจรรกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบที่สามารถแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์คดีและผู้กระทำผิดที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน จึงได้มีความพยายามในการรวบรวมข้อมูลคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแยกรายประเภทโดยละเอียดทั้งในส่วนของความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาโดยอ้างอิงจากคดีในระบบฐานข้อมูลคดีอาญาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถิติคดีที่เข้าสู่การพิจารณาและคดีที่พิจารณาเสร็จไปของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ในปีงบประมาณ 2554 - 2556 ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความครบถ้วนและเป็นปัจจุบันที่สุด เพื่อให้เห็นภาพปริมาณคดีและประเภทความผิดต่างๆ ที่จะนำไปพิจารณากำหนดนโยบายในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินคดีอาญา การลดขั้นตอนการทำงานของเจ้าหน้าที่แต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนสามารถ

นำข้อมูลที่ได้ขึ้นไปประกอบการพิจารณาในการผลักดันนโยบายในการลดปริมาณคดีสู่ศาลและผู้ต้องขังในเรือนจำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมโดยไม่เกิดผลกระทบทางลบต่อสังคม

ภาพรวมของสถานการณ์คดีในวงจรรกระบวนการยุติธรรมอาญา

ศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรมได้ทำการรวบรวมข้อมูลสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมจากข้อมูลกระบวนการยุติธรรมที่กระจัดกระจายอยู่ในหลายหน่วยงานเพื่อแสดงให้เห็นปริมาณการไหลเวียนคดีในวงจรรกระบวนการยุติธรรมให้เห็นในภาพรวม โดยการจัดทำและรวบรวมปริมาณคดีเข้า-ออก (Input - output) ของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมประจำปีงบประมาณ 2556 ซึ่งเป็นข้อมูลสถิติที่ครบถ้วนเป็นปัจจุบันมากที่สุด ข้อมูลสถิติการไหลเวียนคดีในกระบวนการยุติธรรมปรากฏรายละเอียด ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 : แผนภูมิแสดงการไหลเวียนคดีเข้า-ออก ของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมไทย

ที่มา : สถิติกระบวนการยุติธรรมจากหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ 2556

ในการรวบรวมข้อมูลกระบวนการยุติธรรมดังกล่าวได้เริ่มจากข้อมูลประมาณการสถิติคดีอาญาที่ไม่ได้มีการแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ จากข้อมูลการสำรวจคดีอาชญากรรมภาคประชาชนซึ่งทางสำนักงานกิจการยุติธรรม โดยศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรมร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการศึกษาข้อมูลอาชญากรรมโดยการสำรวจข้อมูลการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม (Crime Victimization Survey) จากประชาชนทั่วไปโดยตรงเพื่อทราบถึงสถานการณ์อาชญากรรมและข้อมูลอาชญากรรมที่ไม่ได้มีการแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยผลการสำรวจข้อมูลการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชน (Crime Victimization Survey) ทั่วประเทศล่าสุดในปี 2555¹ พบว่า จากการสำรวจเหยื่ออาชญากรรมผู้มีอายุ 15 ปีขึ้นไปทั่วประเทศ ได้ประมาณการว่าทั่วประเทศไทยมีผู้ประสบเหตุอาชญากรรมในรอบปี จำนวน 152,228 ราย โดยแยกประเภทอาชญากรรม

ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ เหยื่ออาชญากรรมประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน จำนวน 140,864 ราย เหยื่ออาชญากรรมประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย จำนวน 7,879 ราย เหยื่ออาชญากรรมทางเพศ จำนวน 394 ราย และเหยื่ออาชญากรรมกรณีแอบอ้างใช้ข้อมูลส่วนตัวจำนวน 3,091 ราย

จากการรวบรวมสถิติการการรับแจ้งคดีอาญาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในปีงบประมาณ 2556 ที่บันทึกไว้ในระบบฐานข้อมูลคดีอาญาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (POLIS) พบว่า พนักงานสอบสวนทั่วประเทศมีการรับแจ้งคดีอาญาในสารบบคดีอาญาจำนวนทั้งสิ้น 905,775 คดี โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคดี ดังนี้ คดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา จำนวน 115,603 คดี และคดีความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาต่างๆ จำนวน 790,172 คดี

จากคดีที่มีการรับแจ้งทั่วประเทศ 905,775 คดีดังกล่าว มีการจับกุมผู้ต้องหาได้ 748,722 คดี คิดเป็นร้อยละ 82.66 โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคดี ดังนี้ คดีความผิด

¹ ภาทิสริ สุวรรณานนท์ และคณะ, รายงานวิจัยวิเคราะห์และจัดทำรายงานข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนทั่วประเทศ (ภายใต้โครงการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนปี พ.ศ. 2555), รายงานวิจัย, 2556

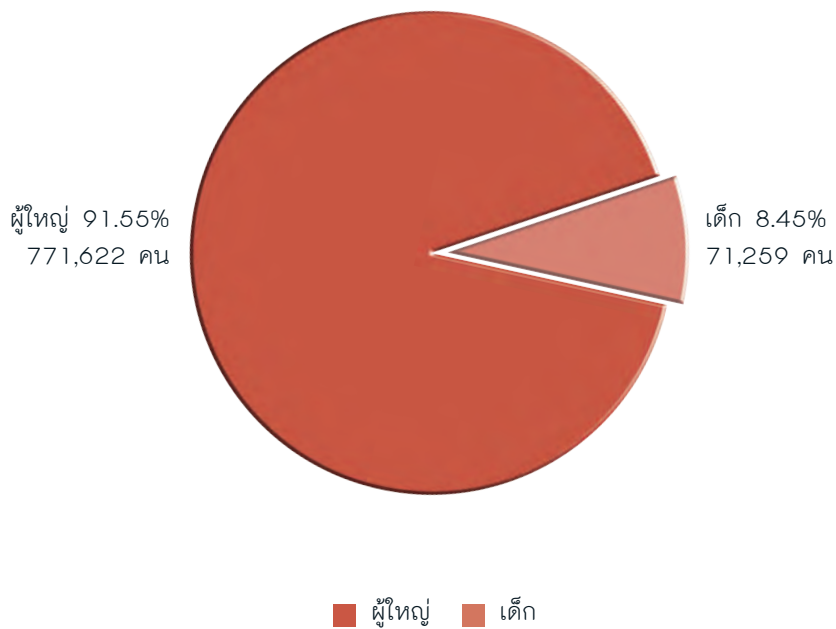
ตามประมวลกฎหมายอาญาจับกุมได้ 57,567 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 49.80 ของคดีที่รับแจ้ง ตามประมวลกฎหมายอาญาทั้งหมด และเป็นคดีความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษ ทางอาญา จำนวน 691,155 คดี หรือคิดเป็น ร้อยละ 87.47 ของคดีความผิดตาม พระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาที่มีโทษ ทางอาญาทั้งหมด

จากข้อมูลการจับกุมผู้ต้องหาทั่วประเทศ พบว่า ผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมในกระบวนการ ยุติธรรมของประเทศไทย มีจำนวน 842,881 คน ส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ซึ่งมี จำนวนทั้งสิ้น 771,622 คน หรือคิดเป็น ร้อยละ 91.55 โดยมีผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและ เยาวชนเพียง 71,259 คน หรือคิดเป็น ร้อยละ 8.45 ซึ่งในส่วนนี้ สัดส่วนของ ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนในคดีความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญาจะสูงกว่า ในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษ ทางอาญา โดยคดีความผิดตามประมวล กฎหมายอาญามีการจับกุมผู้ต้องหาจำนวน

67,631 คน โดยมีผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ จำนวน 56,754 คน (ร้อยละ 83.92 ของ ผู้ต้องหาในคดีความผิดตามประมวลกฎหมาย อาญาทั้งหมด) และผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและ เยาวชน จำนวน 10,877 คน (ร้อยละ 16.08 ของผู้ต้องหาในคดีความผิดตามประมวล กฎหมายอาญาทั้งหมด) และในคดีความผิด ตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญามีการ จับกุมผู้ต้องหาทั้งหมด 775,250 คน มีผู้ต้องหา ที่เป็นผู้ใหญ่จำนวน 714,868 คน (ร้อยละ 92.21 ของผู้ต้องหาในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติ ที่มีโทษทางอาญาทั้งหมด) และผู้ต้องหาที่เป็น เด็กและเยาวชนเพียง 60,382 คน (ร้อยละ 7.79 ของผู้ต้องหาในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติ ที่มีโทษทางอาญาทั้งหมด) ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว เด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมในคดีความผิด ตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา เป็นการจับกุมในคดียาเสพติด โดยมีจำนวน ถึง 45,932 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 76.07 ของเด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมในความผิด ตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาทั้งหมด

แผนภูมิที่ 2 : สัดส่วนการจับกุมผู้ต้องหาระหว่างผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่และผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนประจำปีงบประมาณ 2556

ที่มา : สถิติการจับกุมผู้ต้องหาในฐานข้อมูลคดีอาญาตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เมื่อพิจารณาถึงการดำเนินการฟ้องคดีของพนักงานอัยการพบว่า ข้อมูลคดีที่เข้าสู่การพิจารณาฟ้องคดีในชั้นพนักงานอัยการอ้างอิงจากรายงานข้อมูลการฟ้องคดีที่รวบรวมโดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำนักงานอัยการสูงสุด พบว่า มีสำนวนความอาญาไม่ปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา (เฉพาะคดีเปรียบเทียบ) จำนวน 2,389,594 เรื่อง (เป็นกรณีพนักงานสอบสวนดำเนินคดี

เปรียบเทียบปรับในชั้นตำรวจ) มีสำนวนความอาญาปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา 613,406 เรื่อง (เป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนดำเนินคดีอาญาโดยสามารถจับกุมตัวและนำผู้ต้องหามาส่งตัวให้พนักงานอัยการพิจารณามีความเห็นทางคดี) มีสำนวนความอาญาไม่ปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา (เว้นแต่คดีเปรียบเทียบ) จำนวน 48,771 เรื่อง (เป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนมา

โดยที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำผิดหรือยังไม่สามารถจับกุมตัวผู้ต้องหาได้) โดยมีจำนวนคดีที่พนักงานอัยการพิจารณาคดีแล้วมีความเห็นสั่งฟ้องนำคดีขึ้นสู่ศาลทั่วประเทศในปีงบประมาณ 2556 จำนวน 581,254 เรื่อง

จากรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมประจำปี พ.ศ. 2556 แสดงจำนวนคดีอาญาที่เข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักรมีปริมาณคดีรับใหม่ จำนวน 637,715 คดี ซึ่งมากกว่าคดีที่พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งฟ้อง เหตุที่จำนวนคดีขึ้นสู่ศาลมากกว่าจำนวนคดีที่พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งฟ้องนั้นน่าจะมาจากการนับรวมคดีขึ้นสู่ศาลในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดี

ต่อศาลด้วยตนเองโดยไม่ผ่านการแจ้งความกับตำรวจและการพิจารณาคดีในชั้นอัยการ เช่น ในคดีเช็ค หรือคดีพนักงานบริษัทยกยอกทรัพย์ ซึ่งคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองดังกล่าวทางศาลยุติธรรมยังไม่มีการรวบรวมสถิติไว้ จึงยังไม่สามารถแยกได้ว่ามีคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีกับผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองเป็นจำนวนเท่าใดแน่ ในปี 2556 มีคดีขึ้นสู่ศาลซึ่งค้างมาจากปีก่อนหน้าจำนวน 47,114 คดี มีปริมาณคดีที่พิจารณาเสร็จไป จำนวน 635,858 คดี คงเหลือคดีค้างพิจารณา จำนวน 48,952 คดี

ในส่วนผลของคำพิพากษาซึ่งแสดงให้เห็นประมาณการปริมาณผู้กระทำผิดที่เข้าสู่ระบบการลงโทษและระบบการพัฒนาพฤตินิสัยผู้กระทำผิด พบว่าในปี 2556 มีจำนวนผู้ที่ถูกศาลชั้นต้นทั่วประเทศพิพากษาตัดสินลงโทษจำนวนทั้งสิ้น 719,746 คน โดยแบ่งออกเป็น โทษประหารชีวิต จำนวน 294 คน โทษจำคุก จำนวน 111,515 คน โทษปรับจำนวน 249,969 คน โทษกักขัง

จำนวน 3,269 คน โทษรับทรัพย์ 280 คน และรอกการลงโทษ 342,819 คน

ในจำนวนนี้แยกเป็นการตัดสินคดีเด็กและเยาวชนในศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วประเทศจำนวน 32,567 คน โดยแบ่งออกเป็นพิพากษาจำคุกในเรือนจำสำหรับผู้ใหญ่ 473 คน ส่งตัวเข้ารับการฝึกอบรมยังศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนในความรับผิดชอบของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 6,101 คน และเป็นกรณีคุมประพฤติซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมคุมประพฤติ จำนวน 13,052 คน

นอกจากนี้ ทางศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรมยังได้รวบรวมสถิติผู้กระทำผิดซึ่งอยู่ในระบบการพัฒนาพฤตินิสัยจาก 3 หน่วยงาน อันได้แก่ กรมราชทัณฑ์ ซึ่งรับผิดชอบการดูแลผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งรับผิดชอบการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ในศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนตามคำสั่งศาลและกรมคุมประพฤติซึ่งรับผิดชอบ

ผู้ถูกคุมประพฤติทั้งกรณีผู้ถูกคุมประพฤติเป็นผู้ใหญ่และผู้ถูกคุมประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชน จากข้อมูลผู้ถูกคุมขังของกรมราชทัณฑ์สำรวจเมื่อปีงบประมาณ 2556 พบว่ามีผู้ต้องขังในเรือนจำทั่วประเทศ 287,295 คน ซึ่งแบ่งเป็นนักโทษเด็ดขาด 210,744 คน ผู้ต้องขังระหว่างอุทธรณ์ - ฎีกา 38,211 คน ผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการไต่สวนหรือพิจารณาคดี 12,844 คน ผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างสอบสวน 23,048 คน เยาวชนที่ถูกฝากขัง จำนวน 187 คน ผู้ถูกกักกัน จำนวน 36 คน ผู้ถูกกักขัง จำนวน 2,225 คน ในส่วนกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนพบว่ามีเด็กและเยาวชนในความดูแลของศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน (สำรวจเมื่อปีงบประมาณ 2556) มีจำนวน 7,292 คน และข้อมูลจากกรมคุมประพฤติรายงานว่า ในปีงบประมาณ 2556 มีจำนวนผู้ถูกคุมความประพฤติทั่วประเทศ จำนวน 202,040 คน แยกเป็นผู้ถูกคุมประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ จำนวน 181,604 คน และผู้ถูกคุมประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชนจำนวน 20,436 คน

คดีในกระบวนการยุติธรรมในฐานะ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

นอกจากการรวบรวมข้อมูลปริมาณคดีที่ไหลเวียนในกระบวนการยุติธรรมเพื่อแสดงให้เห็นถึงประมาณการคดีเข้า-ออก (Input - Output) ในกระบวนการยุติธรรมในแต่ละขั้นตอนทางศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม ยังได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลคดีในแต่ละประเภทคดีโดยใช้ข้อมูลการรับแจ้ง-จับกุมคดีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติแยกรายข้อหา ซึ่งเป็นข้อมูลคดีที่ละเอียดที่สุดเท่าที่สามารถค้นได้จากสารบบคดีอาญาของประเทศไทย มาเปรียบเทียบกับข้อมูลคดีที่ขึ้นสู่ศาลของ

สำนักงานศาลยุติธรรมที่การแยกรายละเอียดรายข้อหาในลักษณะที่ใกล้เคียงกันซึ่งแสดงให้เห็นปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลในแต่ละประเภท อย่างไรก็ตามในส่วนของคุณภาพคดีที่มีการรวบรวมสถิติไว้ในภาพรวมเท่านั้น ยังไม่มีการรวบรวมข้อมูลผลคำพิพากษาแยกรายข้อหา จึงทำการเปรียบเทียบได้เฉพาะในส่วนของการรับแจ้ง จับกุม และคดีที่ขึ้นสู่ศาลเท่านั้น

เมื่อพิจารณาข้อมูลปริมาณคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมระหว่างปี 2554-2556 ในส่วนของคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ปรากฏดังนี้

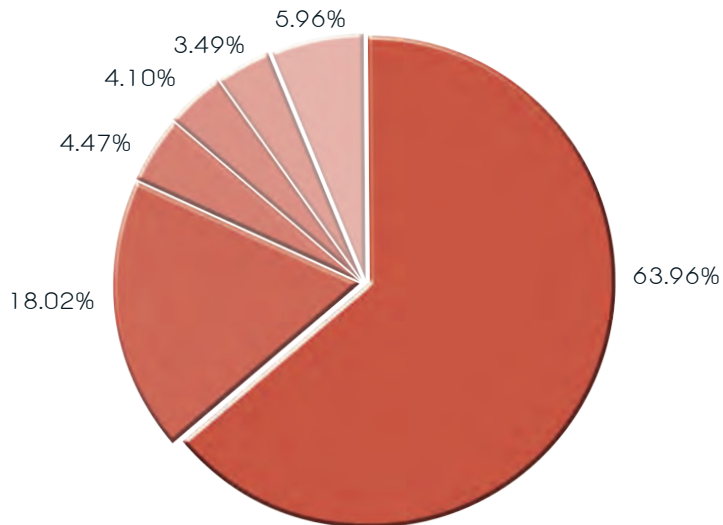
แผนภูมิที่ 3: สัดส่วนของคดีตามประมวลกฎหมายอาญาประเภทต่างๆ แยกตามคดีที่รับแจ้ง

ลำดับ	คดีอาญาที่รับแจ้ง	ปี พ.ศ. 2554	ปี พ.ศ. 2555	ปี พ.ศ. 2556	ค่าเฉลี่ย 3 ปี
1	ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	74,647	76,008	74,548	75,067.67
2	ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	21,462	21,875	20,098	21,145.00
3	ความผิดเกี่ยวกับเพศ	5,814	5,179	4,757	5,250.00
4	ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง	4,938	4,947	4,560	4,815.00
5	ความผิดลหุโทษ	3,390	4,201	4,694	4,095.00
6	อื่นๆ	7,229	6,812	6,946	6,995.67
	รวม	117,480	119,022	115,603	117,368.33

ที่มา: สถิติคดีอาญาในระบบฐานข้อมูลคดีอาญาดำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

คดีที่รับแจ้ง เฉลี่ย 3 ปี

- ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน 63.96%
- ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย 18.02%
- ความผิดเกี่ยวกับเพศ 4.47%
- ความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียงและเสรีภาพ 4.10%
- ความผิดลหุโทษ 3.49%
- ความผิดอื่นๆ 5.96%

ที่มา: สถิติคดีอาญาในระบบฐานข้อมูลคดีอาญาดำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

จากข้อมูลสถิติการรับแจ้งคดีเฉลี่ย 3 ปี ระหว่างปี 2554-2556 ในแผนภูมิพบว่า ส่วนใหญ่แล้วคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ซึ่งมีการรับแจ้งความทั่วประเทศมากที่สุดถึง 75,067 คดี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 63.96 ของคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่รับแจ้งความทั้งหมด โดยมีการรับแจ้งคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายลำดับรองลงมาคือมีการรับแจ้งความทั้งสิ้น 21,145 คดี คิดเป็นร้อยละ 18.02

ตามด้วยคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ มีจำนวน 5,250 คดี คิดเป็นร้อยละ 4.47 คดี ความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียงและเสรีภาพ มีจำนวน 4,815 คดี คิดเป็นร้อยละ 4.10 และคดีความผิดลหุโทษ มีจำนวน 4,095 คดี คิดเป็นร้อยละ 3.49 นอกเหนือจากนั้นเป็นความผิดในส่วนคดีอื่นๆ มีการรับแจ้งความรวมทั้งสิ้น 6,995 คดี คิดเป็นร้อยละ 5.96 ของคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่รับแจ้งความทั้งหมด

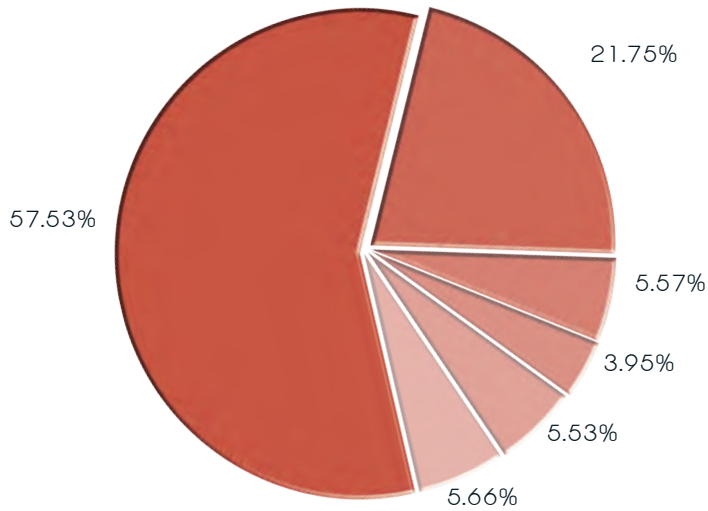
แผนภูมิ 4 : สัดส่วนของคดีตามประมวลกฎหมายอาญาประเภทต่างๆ แยกตามคดีที่จับได้

ลำดับ	คดีอาญาที่จับได้	ปี พ.ศ. 2554	ปี พ.ศ. 2555	ปี พ.ศ. 2556	ค่าเฉลี่ย 3 ปี
1	ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	39,028	38,388	32,886	36,767.33
2	ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	14,807	14,651	12,241	13,899.67
3	ความผิดเกี่ยวกับเพศ	4,116	3,544	3,022	3,560.67
4	ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง	2,833	2,730	2,015	2,526.00
5	ความผิดลหุโทษ	2,607	3,306	4,694	3,535.67
6	อื่นๆ	4,318	3,828	2,709	3,618.33
	รวม	67,709	66,447	57,567	63,907.67

ที่มา: สถิติคดีอาญาในระบบฐานข้อมูลคดีอาญาตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

คดีที่จับได้ เฉลี่ย 3 ปี

- ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน 57.53%
- ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย 21.75%
- ความผิดเกี่ยวกับเพศ 5.57%
- ความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียงและเสรีภาพ 3.95%
- ความผิดลหุโทษ 5.53%
- ความผิดอื่นๆ 5.66%

ที่มา: สถิติคดีอาญาในระบบฐานข้อมูลคดีอาญาตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เมื่อพิจารณาจากผลการจับกุมผู้ต้องหา พบว่าคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์มีการจับกุมผู้ต้องหาได้ 36,767 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 57.53 ของคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ที่มีการจับกุมผู้ต้องหาได้ทั้งหมด รองลงมาคือความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย มีการจับกุม 13,899 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 21.75 ส่วนคดีความผิดเกี่ยวกับเพศมีการจับกุมผู้ต้องหาได้ 3,560 คดี คิดเป็นร้อยละ 5.57 คดีความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียงและเสรีภาพ มีการจับกุม 2,526 คดี คิดเป็นร้อยละ 3.95 คดีความผิดลหุโทษ 3,535 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 5.53 นอกจากนี้เป็นความผิดในข้อหาอื่นๆ จำนวน 3,618 คดี คิดเป็นร้อยละ 5.66 ของคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ที่มีการจับกุมผู้ต้องหาได้ทั้งหมด

แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่แล้วคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเป็นกลุ่มคดีความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อทรัพย์ และความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย ทั้งในส่วนของคดีที่มีการรับแจ้งความและคดีที่สามารถจับกุมตัวผู้ต้องหาได้

อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาถึงคดีที่เข้าสู่การพิจารณาคดีในชั้นศาลสัดส่วนของคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์มีแนวโน้มลดลงหากแต่ยังคง

เป็นคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีในชั้นศาลมากที่สุด จากข้อมูลสถิติคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาลเฉลี่ย 3 ปี ระหว่างปี 2554-2556 ของสำนักงานศาลยุติธรรม รายงานข้อมูลเกี่ยวกับคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ที่เข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น ทว่าราชอาณาจักร มีความสอดคล้องกับข้อมูลคดีที่มีการรับแจ้งและคดีที่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งจากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์นั้นคงมีปริมาณคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นทว่าราชอาณาจักร มากเป็นอันดับ 1 คือ 70,123 คดี คิดเป็น ร้อยละ 45.47 ของคดีทั้งหมดที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้น ทว่าราชอาณาจักร ตามด้วยคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย มีปริมาณคดีมากเป็นอันดับ 2 คือ 30,851 คดี คิดเป็นร้อยละ 20.01 ส่วนอันดับที่ 3 นั้นเป็นคดีความผิดลหุโทษที่จำนวน 22,864 คดี คิดเป็นร้อยละ 14.83 ส่วนความผิดเกี่ยวกับเพศมีจำนวน 8,980 คดี คิดเป็นร้อยละ 5.82 และความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียงและเสรีภาพจำนวน 7,673 คดี คิดเป็นร้อยละ 4.98 นอกจากนี้ เป็นความผิดอื่นๆ จำนวน 13,723 คดี คิดเป็นร้อยละ 8.90

แผนภูมิที่ 5: สัดส่วนของคดีตามประมวลกฎหมายอาญา แยกตามคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณา คดีในศาลชั้นต้น

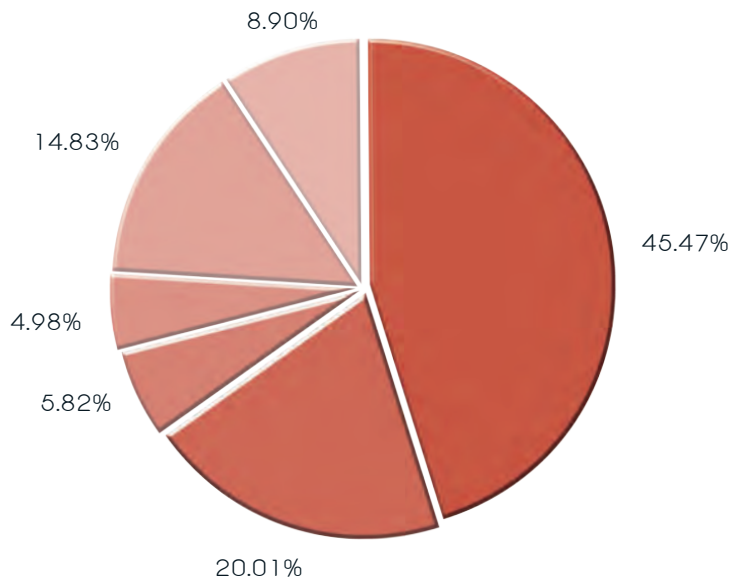
ลำดับ	คดีอาญาที่เข้าสู่การพิจารณา ของศาลชั้นต้น	ปี พ.ศ. 2554	ปี พ.ศ. 2555	ปี พ.ศ. 2556	ค่าเฉลี่ย 3 ปี
1	ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	74,600	65,094	70,676	70,123.33
2	ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	30,895	29,841	31,818	30,851.33
3	ความผิดลหุโทษ	18,211	20,936	29,446	22,864.33
4	ความผิดเกี่ยวกับเพศ	9,481	8,340	9,120	8,980.33
5	ความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียงและเสรีภาพ	7,447	7,221	8,351	7,673.00
6	ความผิดอื่นๆ	6,980	15,872	18,317	13,723.00
	รวม	147,614	147,304	167,728	154,215.33

ที่มา: ข้อมูลรายงานประจำปีงบประมาณ 2554-2556 ของสำนักงานศาลยุติธรรม

เข้าสู่การพิจารณา

- ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ 45.47%
- ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย 20.01%
- ความผิดเกี่ยวกับเพศ 5.82%
- ความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียงและเสรีภาพ 4.98%
- ความผิดลหุโทษ 14.83%
- ความผิดอื่นๆ 8.90%

ที่มา: ข้อมูลรายงานประจำปีงบประมาณ 2554-2556 ของสำนักงานศาลยุติธรรม

คดีในกระบวนการยุติธรรมในฐานะความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา

ในรายงานสถิติคดีในวงจรกระบวนการยุติธรรมทางอาญาฉบับนี้ได้ทำการวิเคราะห์ปริมาณคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในส่วนของความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาในช่วงเวลา 3 ปี ที่ผ่านมา

(พ.ศ. 2554-2556) ในทำนองเดียวกับคดีตามประมวลกฎหมายอาญาพบว่าส่วนใหญ่แล้วคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีในชั้นศาล ได้แก่ คดียาเสพติดให้โทษ คดีจรรยา คดีการพนัน คดีอาวุธปืน และคดีตามกฎหมายคนต่างด้าวเป็นหลัก

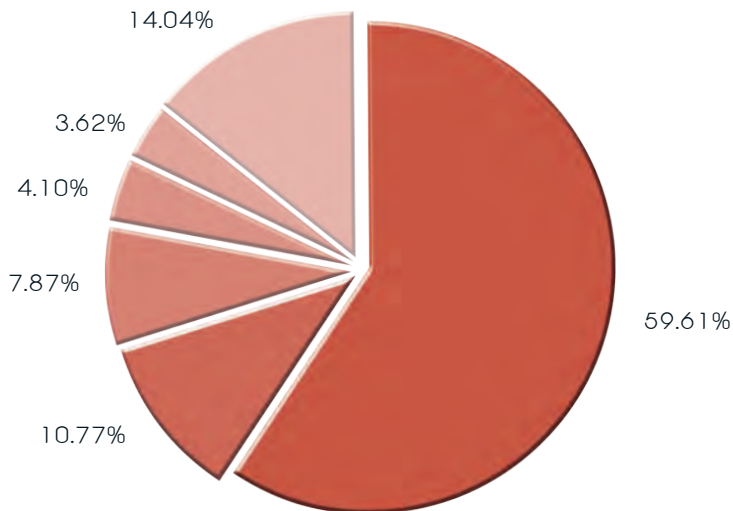
แผนภูมิที่ 6: สัดส่วนของคดีความผิดตามพระราชบัญญัติอื่นที่มีโทษทางอาญาประเภทต่างๆ แยกตามคดีที่มีการจับกุมได้

ลำดับ	คดีตามพระราชบัญญัติอื่นที่จับได้	ปี พ.ศ. 2554	ปี พ.ศ. 2555	ปี พ.ศ. 2556	ค่าเฉลี่ย 3 ปี
1	พ.ร.บ. ยาเสพติด	344,550	365,737	414,697	374,994.67
2	พ.ร.บ. จรรยาทางบก	52,995	68,531	81,727	67,751.00
3	พ.ร.บ. การพนัน	46,954	50,801	50,683	49,479.33
4	พ.ร.บ. อาวุธปืน	21,407	25,412	30,514	25,777.67
5	พ.ร.บ. คนเข้าเมือง	23,811	23,932	20,552	22,765.00
6	พ.ร.บ. อื่นๆ	82,889	89,084	92,982	88,318.33
	รวม	572,606	623,497	691,155	629,086.00

ที่มา: สถิติคดีอาญาในระบบฐานข้อมูลคดีอาญาคำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ภาพรวมความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาที่จับกุมได้

- พ.ร.บ. ยาเสพติด 59.61%
- พ.ร.บ. จราจรทางบก 10.77%
- พ.ร.บ. การพนัน 7.87%
- พ.ร.บ. อาวุธปืน 4.10%
- พ.ร.บ. คนเข้าเมือง 3.62%
- พ.ร.บ. อื่นๆ 14.04%

ที่มา: สถิติคดีอาญาในระบบฐานข้อมูลคดีอาญาตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

จากแผนภูมิข้างต้นแสดงให้เห็นถึงปริมาณการจับกุมคดีความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาเฉลี่ยในรอบ 3 ปี ที่ผ่านมา (พ.ศ. 2554-2556) พบว่า คดีความผิดที่มีการจับกุมผู้กระทำความผิดได้เป็นอันดับที่ 1 คือ คดีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ มีจำนวนมากถึง 374,994 คดี คิดเป็นร้อยละ 59.61 ลำดับรองลงมา ได้แก่ คดีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ จำนวน

67,751 คดี คิดเป็นร้อยละ 10.77 คดีตามพระราชบัญญัติการพนันมีจำนวน 49,479 คดี คิดเป็นร้อยละ 7.87 ความผิดเกี่ยวกับตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนจำนวน 25,777 คดี คิดเป็นร้อยละ 4.10 ความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง จำนวน 22,765 คดี คิดเป็นร้อยละ 3.62 นอกจากนี้เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติอื่นๆจำนวน 88,318 คดี คิดเป็นร้อยละ 14.04 ของปริมาณคดีความผิดตามพระราชบัญญัติทั้งหมด

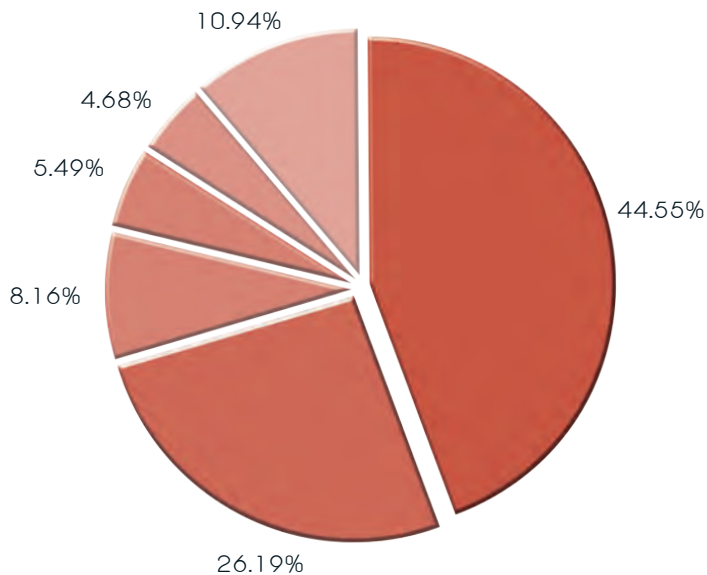
แผนภูมิที่ 7: สัดส่วนของคดีความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาประเภทต่างๆ แยกตามคดีที่เข้าสู่การพิจารณาคดีในศาลชั้นต้น

ลำดับ	คดีความผิดตามพระราชบัญญัติ ที่มีโทษทางอาญา	ปี พ.ศ. 2554	ปี พ.ศ. 2555	ปี พ.ศ. 2556	ค่าเฉลี่ย 3 ปี
1	พ.ร.บ. ยาเสพติด	239,002	282,490	347,285	289,592.33
2	พ.ร.บ. จราจรทางบก	143,544	169,806	197,338	170,229.33
3	พ.ร.บ. การพนัน	51,982	52,276	54,947	53,068.33
4	พ.ร.บ. อาวุธปืน	31,153	33,625	42,260	35,679.33
5	พ.ร.บ. คนเข้าเมือง	33,545	28,935	28,708	30,396.00
6	อื่นๆ	66,535	69,989	76,728	71,084.00
	รวม	565,761	637,121	747,266	650,049.33

ที่มา: ข้อมูลรายงานประจำปีงบประมาณ 2554-2556 ของสำนักงานศาลยุติธรรม

ปริมาณคดีความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา ที่เข้าสู่การพิจารณาในศาลชั้นต้น

- พ.ร.บ. ยาเสพติด 44.55%
- พ.ร.บ. จราจรทางบก 26.19%
- พ.ร.บ. การพนัน 8.16%
- พ.ร.บ. อาวุธปืน 5.49%
- พ.ร.บ. คนเข้าเมือง 4.68%
- พ.ร.บ. อื่นๆ 10.94%

ที่มา: ข้อมูลรายงานประจำปีงบประมาณ 2554-2556 ของสำนักงานศาลยุติธรรม

จากข้อมูลรายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร แสดงปริมาณคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักรพบว่า ในภาพรวมแล้วคดีประเภทต่างๆ ที่เข้าสู่การพิจารณาในชั้นศาลมีส่วนใกล้เคียงกันกับการจับกุมคดี โดยคดีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ มีปริมาณมากเป็นอันดับ 1 ซึ่งมีจำนวน 289,592 คดี คิดเป็นร้อยละ 44.55 ของจำนวนคดีความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาที่ขึ้นสู่ศาลทั้งหมด ลำดับรองลงมาคือคดีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ มีจำนวน 170,229 คดี คิดเป็นร้อยละ 26.19 และคดีความผิดตามพระราชบัญญัติการพนันมีมากเป็นอันดับ 3 มีจำนวน 35,679 คดี คิดเป็นร้อยละ 8.16 ของจำนวนคดีความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาที่ขึ้นสู่ศาลทั้งหมด ตามมาด้วยคดีความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนมีจำนวน 35,679 คดี คิดเป็นร้อยละ 5.49 คดีความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองมีจำนวน 30,396 คดี คิดเป็นร้อยละ 4.68

นอกจากนี้เป็นคดีความผิดตามพระราชบัญญัติอื่นๆ 71,084 คดี คิดเป็นร้อยละ 10.94 ของปริมาณคดีความผิดตามพระราชบัญญัติทั้งหมด

สถานการณ์สำคัญเกี่ยวกับปริมาณคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

1) คดียาเสพติดให้โทษเป็นคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมากที่สุด

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการจับกุมคดีและคดีที่ขึ้นสู่ศาล 3 ปีย้อนหลังระหว่าง

ปี 2554-2556 พบว่า ประเภทคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมากที่สุดคือ คดียาเสพติดให้โทษและเป็นคดีที่มากสูงสุดอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยสถิติคดีเฉลี่ย 3 ปีย้อนหลัง มีการจับกุมคดียาเสพติดทั้งสิ้นจำนวน 374,994 คดี จากคดีที่มีการจับกุมทั้งหมด 748,722 คดี คิดเป็นร้อยละ 54.11 ของคดีที่มีการจับกุมทั้งหมด หรือกล่าวได้ว่าคดียาเสพติดให้โทษในช่วง 3 ปี ที่ผ่านมา มีปริมาณมากกว่ากึ่งหนึ่งของคดีที่มีการจับกุมผู้ต้องหาทั้งหมดเลยทีเดียว

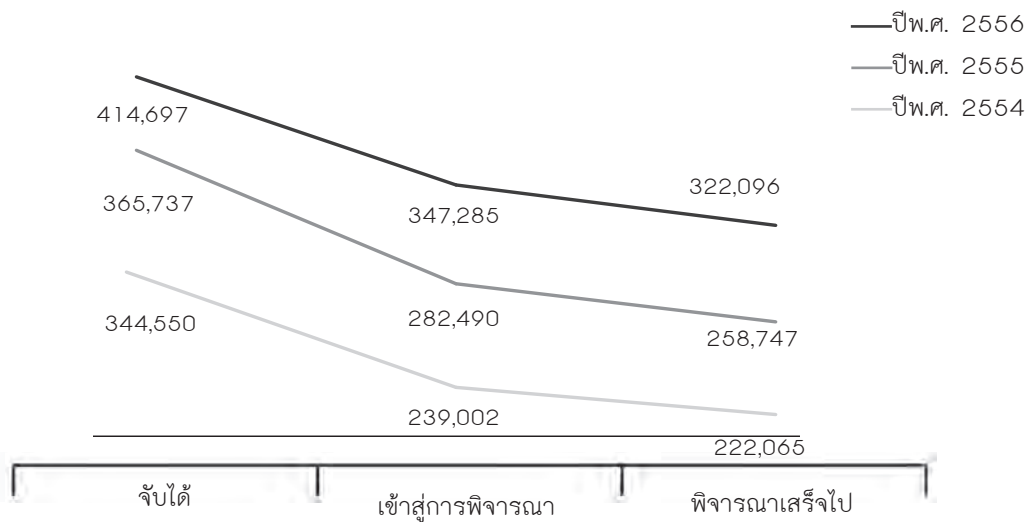
เมื่อพิจารณาจากคดีที่เข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น คดียาเสพติดให้โทษก็ยังเป็นคดีที่เข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลสูงที่สุดอย่างต่อเนื่อง โดยมีแนวโน้มที่จะมีคดียาเสพติดเข้าสู่ศาลเพิ่มสูงขึ้นและมากขึ้นเรื่อยๆทุกปี

โดยในระหว่างปี 2554-2556 ที่ผ่านมา มีคดียาเสพติดขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาลเฉลี่ยแล้วประมาณปีละ 289,592 คดี จากคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาลทั้งหมด 804,265 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 36 ซึ่งจากข้อมูลจะเห็นได้ว่าเกินกว่า 1 ใน 3 ของคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเป็นคดียาเสพติดให้โทษ แม้จะได้มีความพยายามในการดำเนินมาตรการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดซึ่งเป็นการนำผู้ติดยาเสพติดไปบำบัดรักษาโดยไม่ต้องนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาและลงโทษตามกระบวนการยุติธรรมปกติ ก็ยังปรากฏข้อเท็จจริงว่าคดียาเสพติดยังคงเป็นคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมากที่สุดอย่างต่อเนื่อง

แผนภูมิที่ 8: ปริมาณคดีอาชญากรรมที่เข้าสู่แต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม

ที่มา: สถิติการจับกุมคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจและสถิติคดีที่เข้าสู่การพิจารณาในชั้นศาล
รายงานประจำปี 2554-2556 ของสำนักงานศาลยุติธรรม

จากแผนภูมิที่ 8 แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าคดีอาเสพติดเป็นคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมากที่สุดอย่างต่อเนื่อง โดยมีปริมาณคดีเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในทุกขั้นตอนตั้งแต่ชั้นจับกุม การพิจารณาคดี และคดีที่พิจารณาเสร็จสิ้นไปในชั้นศาล

2) คดีที่ขึ้นสู่ศาลส่วนใหญ่แล้วเป็นคดีตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญามากกว่าคดีตามประมวลกฎหมายอาญา

จากการจัดอันดับประเภทคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาลมีปริมาณมากที่สุด โดยพิจารณาจากคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร (ศาลชั้นต้นหมายถึงกลุ่มศาลอาญา กลุ่มศาลจังหวัด กลุ่มศาลแขวง และกลุ่มศาลเยาวชนและครอบครัว) ซึ่งทางสำนักงานศาลยุติธรรม

ได้จัดอันดับไว้ 5 อันดับแรก โดยส่วนใหญ่แล้วคดีที่ติดกลุ่มขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาลมากที่สุด 5 อันดับแรก เป็นคดีตามพระราชบัญญัติอาเสพติดให้โทษฯ คดีพระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ คดีตามพระราชบัญญัติการพนันฯ คดีตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ และคดีตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองฯ ส่วนคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามีเพียงความผิดเกี่ยวกับทรัพย์และความผิดลหุโทษที่ติดกลุ่มคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลสูงสุด 5 อันดับแรกในบางปี ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่แล้วคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาลมากที่สุดเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาซึ่งคดีตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาส่วนใหญ่แล้วเป็นคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายซึ่งเกิดจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการปราบปรามจับกุมบังคับใช้กฎหมาย

ตารางที่ 1: คดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นที่วราขอาณาจักรสูงสุด (5 อันดับแรก)

เรื่อง	คดีอาญาที่เข้าสู่การพิจารณาในศาลชั้นต้นที่วราขอาณาจักร							
	ปี 2554		ปี 2555		ปี 2556		ค่าเฉลี่ย 3 ปี	
	อันดับ	จำนวน	อันดับ	จำนวน	อันดับ	จำนวน	อันดับ	จำนวน
พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522	1	239,002	1	282,490	1	347,285	1	289,592
พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. 2522	2	120,309	2	144,962	2	170,363	2	145,211
พ.ร.บ. การพนัน พ.ศ. 2478	3	51,982	3	52,276	3	54,947	3	53,068
พ.ร.บ. อาวุธปืนเครื่องกระสุนปืนฯ พ.ศ. 2490	5	31,153	4	33,625	4	42,260	4	35,679
พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522	4	33,545	5	28,935	7	28,708	5	30,396
ความผิดฐานลักทรัพย์ ม.334-ม.335	6	30,228	6	28,328	6	28,953	6	29,170
ความผิดลหุโทษ ม.367-ม.398	7	18,211	7	20,936	5	29,446	7	22,864
คดีอื่นๆ		188,945		192,873		213,032		198,283
รวม		713,375		784,425		914,994		804,265

ที่มา: ข้อมูลรายงานประจำปีงบประมาณ 2554-2556 ของสำนักงานศาลยุติธรรม

3) แนวโน้มข้อหาที่มีคดีขึ้นสู่การพิจารณาคดีจำนวนมาก

จากการวิเคราะห์สถิติคดีอาญาที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาล โดยพิจารณาจากคดีที่เข้าสู่การพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นที่มีจำนวนคดีโดยประมาณเกินกว่า 5,000 คดี ซึ่งน่าจะเป็นเป้าหมายในการกำหนดมาตรการลดปริมาณคดีสู่ศาลได้ พบว่าคดีที่ขึ้นสู่ศาลจำนวนมาก ส่วนใหญ่แล้วเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา หรือกล่าวได้ว่าเป็นคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายซึ่งคดีที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่แล้วเกิดจากการจับกุมปราบปรามบังคับใช้กฎหมายโดยเจ้าหน้าที่

ข้อมูลสถิติที่ขึ้นสู่ศาลได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าคดีตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษเป็นคดีที่ขึ้นสู่ศาลมากที่สุดมาโดยตลอดอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วทุกปี แต่เป็นที่น่าสนใจว่าหากรวมความผิดเกี่ยวกับจรรยาบรรณ และขนส่ง หรือคดีที่เกี่ยวข้องกับยานพาหนะและการจราจรทุกประเภทเข้าด้วยกันแล้วคดีประเภทดังกล่าวได้เข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลในปริมาณที่ใกล้เคียงกับคดียาเสพติด

โดยเฉลี่ย 3 ปีล่าสุด (พ.ศ. 2554-2556) มีคดีประเภทดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลเฉลี่ยประมาณ 170,229 คดีต่อปี (รวมคดีความผิดตาม พ.ร.บ. การขนส่งทางบก คดี พ.ร.บ. จรรยาบรรณบก, พ.ร.บ. ทางหลวง และ พ.ร.บ. รถยนต์)

ในคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาส่วนใหญ่แล้วคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาลจำนวนมาก ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ (ความผิดต่อชีวิตเฉลี่ย 3 ปี 7,782 คดีต่อปี ความผิดต่อชีวิตกรณีประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายเฉลี่ย 6,502 คดีต่อปี ความผิดต่อร่างกายเฉลี่ย 12,063 คดีต่อปี และความผิดฐานลักทรัพย์เฉลี่ย 29,170 คดีต่อปี)

ในคดีความผิดตามกฎหมายอาญาเป็นที่น่าสนใจว่าคดีความผิดที่มีมูลเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวซึ่งเป็นคดียอมความได้ก็เป็นกลุ่มคดีที่น่าสนใจซึ่งมีปริมาณคดีที่เข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานฉ้อโกงเฉลี่ย 5,032 คดีต่อปี ความผิดฐานยักยอกเฉลี่ย 6,539 คดีต่อปี ความผิดฐานบุกรุกเฉลี่ย 7,821 คดีต่อปี

เป็นที่น่าสังเกตว่าความผิดต่อเจ้าพนักงานยุติธรรมเป็นอีกประเภทความผิดที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาลจำนวนมาก เฉลี่ย 5,856 คดีต่อปี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นความผิดเกี่ยวกับการแจ้งความเท็จ เมื่อพิจารณาแล้วน่าจะมีมูลเหตุเกี่ยวเนื่องกับกรณีพิพาทระหว่างบุคคล ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับคดีความผิดเกี่ยวกับเอกสารที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาล เฉลี่ย 4,294 คดีต่อปี

นอกจากนี้ในส่วนความผิดลหุโทษ ซึ่งเป็นคดีที่มีอัตราโทษเล็กน้อยและสามารถเปรียบเทียบปรับได้ในชั้นพนักงานสอบสวน กลับเป็นที่น่าประหลาดใจ โดยเป็นกลุ่มประเภทคดีที่มีคดีที่ขึ้นสู่ศาลจำนวนมาก โดยเฉลี่ยถึง 22,864 คดีต่อปี

ตารางที่ 2: จำนวนคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาในศาลชั้นต้น (เฉพาะคดีที่ขึ้นสู่ศาลจำนวนมาก)

ความผิดตามประมวลอาญา	จำนวนคดีที่เข้าสู่การพิจารณา			
	ปี54	ปี55	ปี56	ค่าเฉลี่ย
1. ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม ม.167-ม.199	4,557	5,764	7,248	5,856
2. ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ม.264-ม.269	3,854	4,325	4,702	4,294
3. ความผิดต่อชีวิต ม.288-ม.290, ม.292-ม.294	7,479	7,470	8,397	7,782
4. ความผิดต่อชีวิต (ประมาท) ม.291	6,424	6,446	6,637	6,502
5. ความผิดต่อร่างกาย ม.295-ม.299	12,489	11,647	12,054	12,063
6. ความผิดต่อเสรีภาพ ม.309-ม.321	5,166	4,916	5,868	5,317
7. ความผิดฐานลักทรัพย์ ม.334-ม.335	30,228	28,328	28,953	29,170
8. ความผิดฐานฉ้อโกง ม.341-ม.348	4,309	4,862	5,924	5,032
9. ความผิดฐานยักยอก ม.352-ม.356	5,940	6,137	7,541	6,539
10. ความผิดฐานรับของโจร ม.357	7,570	6,822	6,827	7,073
11. ความผิดฐานบุกรุก ม.362-ม.366	7,463	7,222	8,779	7,821
12. ความผิดลหุโทษ ม.367-ม.398	18,211	20,936	29,446	22,864

ความผิดตามพระราชบัญญัติอื่น	จำนวนคดีที่เข้าสู่การพิจารณา			
	ปี54	ปี55	ปี56	ค่าเฉลี่ย
1. พ.ร.บ. การพนัน พ.ศ. 2478	51,982	52,276	54,947	53,068
2. พ.ร.บ. รับราชการทหาร	7,375	7,967	8,665	8,002
3. พ.ร.บ. อาวุธปืนเครื่องกระสุนปืน ฯลฯ พ.ศ. 2490	31,153	33,625	42,260	35,679
4. พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522	239,002	282,490	347,285	289,592
5. พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522	33,545	28,935	28,708	30,396
6. พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534	9,654	8,355	9,530	9,180
7. พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551	15,028	16,029	15,341	15,466
8. พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. 2484 และ พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507	4,382	4,636	5,087	4,702
9. พ.ร.บ. การขนส่งทางบก พ.ศ. 2522	5,810	5,404	5,946	5,720
10. พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. 2522	120,309	144,962	170,363	145,211
11. พ.ร.บ. รถยนต์ พ.ศ. 2522	14,015	16,087	17,606	15,903
12. พ.ร.บ. อื่นๆ	17,765	20,665	23,350	20,593

ความผิดปกติเกี่ยวกับจรรยาบรรณ ขนส่ง	ที่เข้าสู่การพิจารณา			
	ปี54	ปี55	ปี56	ค่าเฉลี่ย
1. พ.ร.บ. การขนส่งทางบก พ.ศ. 2522	5,810	5,404	5,946	5,720
2. พ.ร.บ. จรรยาบรรณ พ.ศ. 2522	120,309	144,962	170,363	145,211
3. พ.ร.บ. ทางหลวง พ.ศ. 2535	3,410	3,353	3,423	3,395
4. พ.ร.บ. รถยนต์ พ.ศ. 2522	14,015	16,087	17,606	15,903
รวมความผิดจรรยา	143,544	169,806	197,338	170,229

ที่มา: ข้อมูลรายงานประจำปีงบประมาณ 2554-2556 ของสำนักงานศาลยุติธรรม

4) คดีที่มีตัวผู้ต้องหาเพิ่มขึ้น ในขณะที่คดีไม่มีตัวผู้ต้องหาลดน้อยลง

จากการวิเคราะห์สถิติจำนวนคดีที่พนักงานอัยการรับมาดำเนินการเป็นที่น่าสนใจว่าในช่วงที่ผ่านมาปรากฏว่าแนวโน้มสำนวนที่ปรากฏตัวผู้ต้องหาส่งตัวมาหรือคดีที่มีตัวผู้ต้องหามาฟ้องคดีสู่ศาล (สำนวนความอาญาปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา) มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่คดีที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำผิด (สำนวนความอาญาไม่ปรากฏตัวผู้กระทำผิด) หรือคดีที่ผู้กระทำผิดยังจับกุมตัวไม่ได้หรือหลบหนี (สำนวนความอาญาไม่ปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา เว้นคดีเปรียบเทียบ) กลับมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ

ข้อมูลคดีที่พนักงานอัยการรับมาดำเนินการดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่าในภาพรวมแล้วคดีที่มีการจับกุมผู้ต้องหาได้ มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่คดีที่ผู้ต้องหาหลบหนีหรือไม่รู้ตัวผู้กระทำผิดกลับมีปริมาณคดีลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจเป็นข้อมูลประกอบที่แสดงให้เห็นถึงผลกระทบของนโยบายในการใช้สถิติการรับแจ้งคดีและผลการจับกุมเป็นตัวชี้วัดในการประเมินผลการปฏิบัติราชการที่อาจส่งผลให้ปริมาณการรับแจ้งคดีลดต่ำลง และเน้นการจับกุมคดีให้มากขึ้นเพื่อชี้วัดให้เห็นถึงประสิทธิภาพการปราบปราม

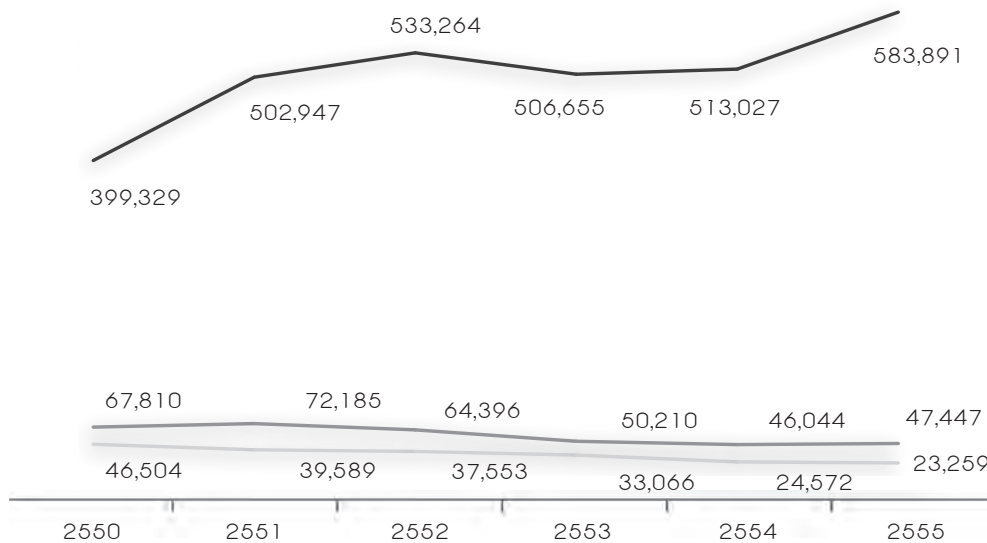
ตารางที่ 3: จำนวนคดีอาญาที่พนักงานอัยการรับมาดำเนินการ แยกตามประเภทสำนวน

ประเภทคดี	ปี พ.ศ.					
	2550	2551	2552	2553	2552	2553
สำนวนความอาญาไม่ปรากฏผู้ต้องหา						
ที่ส่งตัวมา (เฉพาะคดีเปรียบเทียบ)	2,517,204	2,896,006	3,057,985	2,552,951	2,285,252	1,661,314
สำนวนความอาญาปรากฏผู้ต้องหา						
ที่ส่งตัวมา	399,329	502,947	533,264	506,655	513,027	583,891
สำนวนความอาญาไม่ปรากฏผู้ต้องหา						
ที่ส่งตัวมา (เว้นแต่คดีเปรียบเทียบ)	67,810	72,185	64,396	50,210	46,044	47,447
สำนวนความอาญาไม่ปรากฏผู้กระทำความผิด	46,504	39,589	37,553	33,066	24,572	23,259
ชั้นสูตรพลิกศพ	-	775	608	513	592	392
สำนวนความอาญาที่แก้ต่าง	1,979	577	409	291	467	442

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศสำนักงานอัยการสูงสุด

แผนภูมิที่ 9: แนวโน้มจำนวนคดีประเภทต่างๆ ที่พนักงานอัยการรับมาดำเนินการ

- จำนวนความอาญาปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา
- จำนวนความอาญาไม่ปรากฏผู้ต้องหาที่ส่งตัวมา (เว้นแต่คดีเปรียบเทียบ)
- จำนวนความอาญาไม่ปรากฏผู้กระทำความผิด

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศสำนักงานอัยการสูงสุด

ระยะเวลาการพิจารณาคดี

กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีขั้นตอนการปฏิบัติที่ค่อนข้างซับซ้อน มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของหลายหน่วยงาน ซึ่งบุคลากรในแต่ละหน่วยงานมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด และการปฏิบัตินั้นต้องคำนึงถึง “ความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม” อันเป็นสิทธิที่บุคคลจักต้องได้รับจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า ยังคงมีความล่าช้า ใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีค่อนข้างนานกว่าคดีความผิดจะสิ้นสุด ส่งผลสำคัญต่อประชาชนตามสิทธิที่พึงจะได้รับ กระทบต่อความพึงพอใจ และความเชื่อมั่นของประชาชน ทั้งยังกระทบต่อการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในสังคม

ศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรมร่วมกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จึงได้มีการศึกษาข้อมูลด้านระยะเวลาการให้บริการดำเนินคดีอาญาจากหน่วยงานต่างๆ

ในกระบวนการยุติธรรม ทั้งในชั้นสอบสวน การพิจารณาคดีชั้นอัยการ และการพิจารณาพิพากษาชั้นศาลในศาลชั้นต้น² เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการดำเนินมาตรการลดขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินคดี โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาตามประเภทคดี 7 ประเภท ประกอบด้วย

- 1) คดีฆ่าผู้อื่น/คดีพยายามฆ่า/คดีทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
- 2) คดีทำร้ายร่างกาย (เฉพาะข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส)
- 3) คดีพรากรผู้เยาว์และข่มขืนกระทำชำเรา (รวม 2 ข้อหา มีอัตราโทษรวมถึงตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป)
- 4) คดีปล้นทรัพย์/ชิงทรัพย์
- 5) คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี)

²พศ.พ.ต.ดร. เกษมคันต์ โชติชาครพันธุ์ และคณะ, โครงการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย, รายงานวิจัย, 2556

6) คดีลักทรัพย์ในเคหสถาน/คดีลักทรัพย์รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์/คดีลักทรัพย์เครื่องมือการเกษตร/คดีวิ่งราวทรัพย์ (อัตราโทษจำคุก 10 ปีขึ้นไป) และ

7) คดีครอบครองยาเสพติด/คดีครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่าย/คดีจำหน่ายยาเสพติด

จากผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณเรื่องระยะเวลาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวน การพิจารณาคดีชั้นอัยการ และการพิจารณาพิพากษาชั้นศาลในศาลชั้นต้น ทั้ง 7 กลุ่มประเภทคดีดังกล่าว ปรากฏข้อค้นพบที่น่าสนใจว่าประเภทคดีอาญาที่แตกต่างกันนั้นไม่มีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีหรือมีผลต่อระยะเวลาการดำเนินคดีเพียงเล็กน้อย ทั้งในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวน ชั้นพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ หรือแม้แต่ในชั้นพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม

หากแต่ลักษณะของคดีที่ทำให้คดีซ้ำเร็วต่างกันกลับเป็นลักษณะการจำแนกคดีในกลุ่มที่มีตัวผู้กระทำผิด/ไม่มีตัวผู้กระทำผิดกับกรณีที่ต้องหาหรือจำเลยให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ กล่าวคือการค้าดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนและอัยการในกรณีที่มีตัวผู้ต้องหาจะใช้เวลานานกว่ากรณีที่ไม่มีตัวผู้ต้องหามาก ส่วนในศาลคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพโดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบจะใช้เวลานานที่สุด คดีที่จำเลยรับสารภาพแต่เป็นคดีที่มีโทษสูงเกินกว่า 5 ปี ซึ่งต้องมีการสืบพยานหลักฐานประกอบจะใช้

เวลารองลงมา แต่หากเป็นคดีที่จำเลยปฏิเสธ
แล้วจะใช้ระยะเวลาานที่สุด

ในงานวิจัยชิ้นนี้ยังได้มีการศึกษา
เชิงคุณภาพเพื่อทราบถึงเหตุปัจจัยที่มีผลต่อ
ระยะเวลาการดำเนินคดีเพื่อใช้เป็นข้อมูล
ในการกำหนดนโยบายในการลดขั้นตอนและ
ระยะเวลาการดำเนินคดีอาญา พบว่าสาเหตุหลัก
ที่ทำให้เกิดปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดี
คือเรื่องปัญหาการขาดแคลนบุคลากร
ทั้งในส่วนของพนักงานสอบสวน อัยการ
และผู้พิพากษาซึ่งไม่ได้สัดส่วนกับภาระงาน
(workload) และคุณภาพของสำนวนสอบสวน
ซึ่งมีสาเหตุจาก

1) ความสนใจในการติดตามคดี
ของผู้บังคับบัญชาหรือสื่อมวลชน ถ้าเป็น
คดีที่อยู่ในความสนใจก็สามารถดำเนินคดี
ให้เสร็จสิ้นได้โดยเร็ว ส่วนคดีที่ไม่ได้รับ
ความสนใจก็จะถูกปล่อยทิ้งไว้ให้ล่าช้า

2) เอกสารประกอบสำนวนการสอบสวน
มีจำนวนมากเกินความจำเป็น และมีขั้นตอน
ทางธุรการที่ไม่จำเป็นหลายประการในการ
ดำเนินการทำสำนวนให้เสร็จสิ้น

3) คุณภาพของสำนวนการสอบสวน

ในปัจจุบันมีคุณภาพลดลง ขาดความครบถ้วน
ทำให้เป็นภาระงานของพนักงานอัยการ
ที่ต้องสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม กระทบต่อ
ระยะเวลาการดำเนินคดีในภาพรวม

4) ปัญหางานปริมาณงานเกินภาระ
(workload) เนื่องจากงานสอบสวนเป็น
สายงานที่ผู้บังคับบัญชาไม่ได้ให้ความสำคัญ
และมีภาระงานมากกว่าสายงานอื่น พนักงาน
สอบสวนมีความผูกพันต่อวิชาชีพสอบสวนน้อย
ทำให้พนักงานสอบสวนมุ่งโอนย้ายไปทำหน้าที่
ในสายงานอื่น ส่งผลให้บุคลากรในสายงาน
สอบสวนเกิดความขาดแคลนมีปริมาณงาน
เกินภาระซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพสำนวน
การสอบสวน

5) พนักงานสอบสวนต้องทำงาน
รับผิดชอบคดีโดยลำพัง ขาดแคลนผู้สนับสนุน
การปฏิบัติงานและผู้ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระงาน
ของพนักงานสอบสวน

6) นโยบายการประเมินผลการปฏิบัติ
ราชการที่ใช้ปริมาณคดีมาควบคุมประสิทธิภาพ
ในการป้องกันอาชญากรรมของตำรวจ ทำให้
เกิดการควบคุมปริมาณโดยไม่รับแจ้งให้อยู่
ในกรอบตัวชี้วัด ซึ่งทำให้ตัวเลขคดีไม่สะท้อน

ความเป็นจริงส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดอัตราพนักงานสอบสวนน้อยกว่าที่ควร

เป็นที่น่าสนใจในงานวิจัยชิ้นนี้ปัญหาเรื่องค่าตอบแทนและการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานกลับไม่ได้มีการพูดถึงมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยอื่น ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่พนักงานสอบสวนมักจะแสดงความคิดเห็นว่ามีปัญหาเรื่องค่าตอบแทนและวัสดุอุปกรณ์การทำงาน ทำให้งานไม่มีประสิทธิภาพและขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ สืบเนื่องจากในปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการปรับปรุงให้พนักงานสอบสวนได้รับเงินเพิ่มกรณีพิเศษสำหรับตำแหน่งพนักงานสอบสวน และได้รับค่าใช้จ่ายสนับสนุนในการทำสำนวนคดีอาญา ทำให้พนักงานสอบสวน

ได้รับค่าตอบแทนมากกว่าในอดีตแต่ก็ยังไม่สามารถจูงใจให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติงานในสายงานสอบสวนต่อไปได้

งานวิจัยได้เสนอมาตรการในการลดขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินคดีโดยมุ่งเน้นในการแก้ไขเอกสารและขั้นตอนที่ไม่จำเป็นให้กระชับรวดเร็วมากขึ้น ศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการแยกสายงานสอบสวนออกจากการบังคับบัญชาของสถานีตำรวจจัดพนักงานราชการในตำแหน่งนิติกรมาช่วยเหลืองานสอบสวน ให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในชั้นสอบสวนตั้งแต่ต้นแทนการส่งสอบสวนเพิ่มเติมในลักษณะงานธุรการทางเอกสาร และผลักดันกฎหมายให้อำนาจใกล้เคียงคดีในชั้นสอบสวนและพนักงานอัยการ

วิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์สำคัญและข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้ค้นพบข้อมูลสำคัญหลายประการที่แสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์สำคัญหลายประการที่ควรนำมาพิจารณาในการกำหนดนโยบายกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ซึ่งในรายงานฉบับนี้ได้นำเสนอประเด็นสำคัญมาพิจารณา และจัดทำข้อสรุปนำเสนอในแต่ละประเด็นดังนี้

1. พิจารณาถึงมาตรการแก้ไขปัญหอาชญากรรมเฉพาะประเภทที่เหมาะสมแทนการจับกุมบังคับใช้กฎหมาย

จากข้อมูลสถิติคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่แล้วเป็นคดีในกลุ่มรัฐเป็นผู้เสียหาย ซึ่งคดีในหลายประเภทคดีนั้น การป้องกันปราบปรามจับกุมการกระทำผิดแต่อย่างใดส่งผลเพียงเล็กน้อยต่อการควบคุมป้องกันอาชญากรรมหรือในบางกลุ่มประเภทคดีก็สามารถควบคุมป้องกันได้ด้วยมาตรการภาครัฐที่เหมาะสมโดยไม่จำเป็นต้องใช้

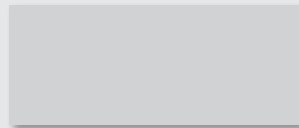
การจับกุมบังคับกฎหมายให้เกิดภาวะกับกระบวนการยุติธรรมโดยเปล่าประโยชน์แต่อย่างใด ยิ่งไปกว่านั้นการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดในกลุ่มคดีรัฐเป็นผู้เสียหายนั้นส่วนใหญ่แล้วผู้กระทำผิดมักได้รับการลงโทษเพียงเล็กน้อยไม่ได้ส่งผลต่อการข่มขู่ยับยั้งการกระทำผิดในภาพรวมแต่ประการใด

จากข้อมูลคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลจำนวนมาก พบว่า นอกจากคดียาเสพติดให้โทษแล้ว คดีรัฐเป็นผู้เสียหายที่มีแนวโน้มขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาลจำนวนมากจะเป็นความผิดในคดีการพนัน คดีรับราชการทหาร คดีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน คดีคนเข้าเมือง คดีการกระทำผิดเกี่ยวกับการทำงานของคนต่างด้าว คดีป่าไม้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคดีเกี่ยวกับรถยนต์ จราจร และขนส่ง

เป็นที่น่าสนใจว่าในประเทศไทยมักจะใช้แนวคิดการกำหนดโทษทางอาญามาใช้ควบคุมบังคับให้ประชาชนปฏิบัติตามนโยบายภาครัฐ โดยที่ความผิดดังกล่าวไม่ได้เป็นอาชญากรรมที่เกิดจากเจตนาร้ายของผู้กระทำผิด (Mala in se)

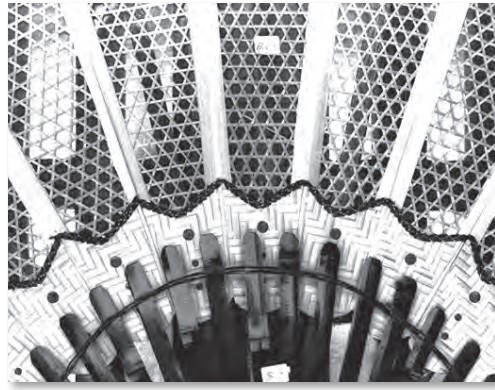

หากแต่เป็นการละเมิดต่อหน้าที่อันดีของพลเมืองหรือในความผิดที่มีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม (Mala Prohibita) ซึ่งแนวคิดการกำหนดความผิดอาญามาควบคุมการปฏิบัติตามนโยบายภาครัฐดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยมีการออกกฎหมายและบทบังคับโดยโทษทางอาญาจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ในลักษณะที่รัฐจะกำหนดมาตรการหรือนโยบายทางสังคมใดที่จะใช้บังคับกับประชาชนแล้วก็จะออกพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญากำหนดความผิดทางอาญาฐานไม่ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐควบคู่กันไปด้วย ซึ่งแนวคิดการกำหนดความผิดทางอาญาเพื่อบังคับการปฏิบัติตามนโยบายเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดภาวะที่กฎหมายมีมากแต่บังคับไม่ได้ผลเนื่องจากกฎหมายมีจำนวนมากเกินกว่ากำลังเจ้าหน้าที่จะไล่ติดตามบังคับใช้กฎหมายที่มีทุกฉบับได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ ประกอบกับลักษณะความผิดในลักษณะดังกล่าวมักจะมีบทลงโทษที่ไม่รุนแรงไม่สามารถข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิดในทางปฏิบัติอย่างได้ผล ซึ่งในความผิดหลายประเภทนั้นน่าจะสามารถเปลี่ยน

แนวความคิดไปใช้มาตรการทางเลือกอื่นๆ แทนการบังคับใช้กฎหมายได้

คดีรับราชการทหารถือเป็นตัวอย่างของการกำหนดโทษทางอาญาเพื่อใช้บังคับการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วกรณีผู้ละเมิดไม่ไปรายงานตัวเพื่อเข้ารับตรวจเรียกเพื่อราชการทหารนั้น หากรัฐใช้แนวคิดใหม่ในการตรวจเรียกบุคคลเข้ารับราชการทหารหรือมีมาตรการในการควบคุมป้องกันอื่นที่เหมาะสมก็อาจจะไม่จำเป็นต้องบังคับใช้กฎหมายดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดแต่ประการใด ในส่วนของการควบคุมป้องกันก็อาจสามารถใช้มาตรการทางปกครองอื่นกับผู้ไม่ไปรายงานตัวเข้ารับการตรวจเรียก

ตามกำหนด เช่น การระงับไม่ให้เข้าถึง สวัสดิการภาครัฐต่างๆ จนกว่าจะเข้ารับ การตรวจเรียกหรือรายงานตัว หรือ การตรวจสอบสถานภาพการจ้างงานของ ผู้ไม่ไปรายงานตัวและแจ้งนายจ้างส่งตัวลูกจ้าง เข้ารับการตรวจเรียก เป็นต้น ซึ่งน่าจะ ช่วยให้มีการรายงานตัวตามหมายเรียก เกณฑ์ทหารที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการไล่ ติดตามจับกุมผู้กระทำผิดและยังช่วยลดภาระ ในการนำตัวผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการ ยุติธรรมโดยไม่จำเป็นได้อีกมาก นอกจากนี้ ยกตัวอย่างในประเทศที่เจริญแล้วหลายประเทศ (เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา ประเทศส่วนใหญ่ ในยุโรป จีน ญี่ปุ่น เป็นต้น) ใช้ระบบ การคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการทหาร

โดยสมัครใจโดยอาจมีการให้สวัสดิการพิเศษ เป็นมาตรการจูงใจให้คนเข้ารับราชการทหาร หรือมีการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่บุคคลที่เสียสละ เข้าเป็นทหาร ซึ่งนอกจากจะทำให้ได้ผู้สมัคร เข้ารับราชการทหารเกินจำนวนที่ต้องการแล้ว ยังจะได้บุคคลที่มีความตั้งใจจริงเข้าเป็นทหาร อีกด้วย เมื่อพิจารณาจากสภาพการณ์ของ ประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่า ในหลายเขตพื้นที่ มีผู้สมัครใจเข้าเป็นทหารเกินกว่าจำนวน ที่ต้องการรับขึ้นบัญชีซึ่งแสดงถึงความเป็นไปได้ ที่จะใช้ระบบสมัครใจแทนระบบการเกณฑ์ทหาร หรืออาจมีความจำเป็นต้องใช้กำลังทหารที่มา จากระบบเกณฑ์ในจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

คดีคนเข้าเมืองและการทำงานของ คนต่างด้าวก็เป็นอีกประเภทคดีที่แสดงให้ถึง ข้อจำกัดของการใช้โทษทางอาญาเป็นเครื่องมือ ในการบังคับประชาชนให้ปฏิบัติตามนโยบาย ภาครัฐ กรณีความผิดตามกฎหมาย คนเข้าเมือง ในประเทศไทยส่วนใหญ่แล้วจะเกี่ยวข้องกับ ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ซึ่งในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเป็นที่ทราบกันดีว่า การดำเนินควบคุมป้องกันคนต่างด้าวหลบหนี เข้าเมืองไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งแนวคิดการ

ควบคุมคนต่างด้าวในประเทศไทยจะมุ่งเน้นไปที่การปราบปรามจับกุมที่ตัวแรงงานต่างด้าวหรือกลุ่มบุคคลขบวนการที่นำพาแรงงานต่างด้าวเข้าประเทศโดยผิดกฎหมาย ซึ่งแตกต่างกับต่างประเทศที่จะมุ่งเน้นการวางระบบการทำงานของคนต่างด้าวให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยเน้นการใช้มาตรการทางนโยบายระหว่างประเทศในการกำหนดคุณสมบัติพื้นฐานของบุคคลที่จะได้รับอนุญาตเดินทางเข้าประเทศ (visa control) หรือการกำหนดจำนวนโควตาเพื่อควบคุมจำนวนคนต่างด้าวไม่ให้มีจำนวนมากเกินไป หรือนั้นที่วางระบบควบคุมและกำหนดมาตรฐานดำเนินการในเรื่องการทำงานของคนต่างด้าว โดยเน้นการควบคุมไปที่การประกอบธุรกิจของนายจ้างจนทำให้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายไม่เป็นที่ต้องการ เมื่อพิจารณาจากปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าประเทศในประเทศไทยมีสาเหตุพื้นฐานมาจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศไทยที่ดีกว่าประเทศเพื่อนบ้านและปัญหาการขาดแคลนแรงงานภายในประเทศซึ่งจากสถิติการปราบปรามจับกุมที่ผ่านมา

แสดงให้เห็นว่าการจับกุมดำเนินคดีมีเพียงจำนวนเล็กน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนแรงงานต่างด้าวที่เข้าสู่ระบบทั้งหมด หรืออาจกล่าวได้ว่าการปราบปรามจับกุมแทบจะไม่ส่งผลต่อการป้องปรามข่มขู่ยับยั้งการกระทำผิด นอกจากนี้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในประเทศยังเป็นข้อจำกัดที่ทำให้ภาครัฐไม่สามารถดำเนินมาตรการเด็ดขาดกับกลุ่มผู้ประกอบการ โดยเป็นที่ทราบดีว่าแรงงานต่างด้าวมีความจำเป็นต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเนื่องจากแรงงานภายในประเทศมีไม่เพียงพอ ในขณะที่ภาครัฐยังไม่สามารถวางระบบบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวให้สามารถส่งแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายเข้าสู่ระบบได้อย่างเพียงพอ

จึงเป็นข้ออ้างของผู้ประกอบการถึงความจำเป็นในการใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ประกอบกับค่าจ้างแรงงานต่างด้าวโดยทั่วไป มักจะมีราคาถูกกว่าแรงงานไทย ทำให้ผู้ประกอบการที่ใช้แรงงานต่างด้าวสามารถลดค่าใช้จ่ายได้จำนวนมาก ในขณะที่โทษปรับตามกฎหมายเป็นจำนวนเงินเพียงเล็กน้อย เมื่อเทียบกับผลประโยชน์ทางธุรกิจซึ่งได้จากการหลีกเลี่ยงใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ดังนั้นการควบคุมคนต่างด้าวที่ได้ผลจึงควรเน้นที่การวางระบบและมาตรฐานในเรื่องการทำงานของคนต่างด้าวให้ถูกต้องตามกฎหมาย และใช้มาตรการควบคุมและจำกัดจำนวนคนต่างด้าวแทนการบังคับโทษทางกฎหมาย เช่น การกำหนดคุณสมบัติพื้นฐานของบุคคลที่จะได้รับอนุญาตเดินทางเข้าประเทศ (visa control) การให้ความช่วยเหลือพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต้นทาง หรือการใช้นโยบายต่างประเทศในการแทรกแซงกดดันประเทศต้นทาง เพื่อให้ความร่วมมือในการป้องกันคนต่างด้าว รวมถึงการใช้มาตรการทางปกครองกับผู้ประกอบการในกรณีมีการ

ฝ่าฝืน ให้มีผลต่อธุรกิจแทนการใช้โทษปรับ ซึ่งเป็นจำนวนเงินเล็กน้อยไม่มีผลต่อธุรกิจหรือทำให้ผู้ประกอบการเกรงกลัว

ในความผิดบางประเภทนั้น ในหลายประเทศกลับใช้แนวคิดเปลี่ยนอาชญากรรมใต้ดินให้ถูกกฎหมาย หรือลดทอนความเป็นอาชญากรรม (Decriminalization) ในความผิดบางประเภทที่มีลักษณะไม่ร้ายแรงหรือโดยธรรมชาติของอาชญากรรมนั้นมักจะไม่สามารถใช้การปราบปรามจับกุมบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมการกระทำผิดให้ได้ผล ซึ่งการปรับเปลี่ยนอาชญากรรมบางประเภทให้ถูกกฎหมายนั้นจะช่วยให้สามารถวางระบบการป้องกันควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มากขึ้น โดยหากพิจารณาจากสถานภาพคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลในประเทศไทย อาจมีความผิดหลายประเภทที่มีคดีขึ้นสู่ศาลจำนวนมากที่อาจสามารถปรับเปลี่ยนไปใช้นโยบายลดทอนความเป็นอาชญากรรม (Decriminalization) แทนการเน้นที่การปราบปรามจับกุม ยกตัวอย่างเช่น ความผิดเกี่ยวกับการพนัน โสเภณี แต่อย่างไรก็ดี ในการทำให้ความผิดเหล่านี้เป็นเรื่องถูกกฎหมายควรจะต้องมีวางระบบการควบคุมป้องกันที่ดีเพื่อควบคุมและจำกัดจำนวนไม่ให้นักเข้ามาเล่นการพนันหรือกลายเป็นโสเภณีได้โดยง่าย หรือความผิดเกี่ยวกับการใช้เช้คในประเทศที่เจริญแล้วส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นความผิดทางอาญา หากแต่ในประเทศเหล่านั้นมีระบบธนาคารและระบบข้อมูลหนี้ที่ดีที่ช่วยควบคุมการใช้จ่ายเงินเกินบัญชีที่มีประสิทธิภาพอยู่แล้วจึงไม่จำเป็นต้องบังคับให้ความผิดในการใช้เช้คเป็นความผิดทางอาญา รวมถึงในความผิดบางประเภทที่มีผลประโยชน์จากการลักลอบค้าสิ่งผิดกฎหมาย ซึ่งการปราบปรามจับกุมดำเนินคดีเพียงอย่างเดียวมักจะไม่สามารถข่มขู่ยับยั้งการกระทำผิดอย่างได้ผลเนื่องจาก

ผลประโยชน์จากธุรกิจผิดกฎหมายมากกว่าโทษทางอาญาที่ได้รับมาก เช่น ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมก็อาจพิจารณาปรับให้มีการผลิตพันธุ์พืชและสัตว์ป่าบางอย่างได้ โดยถูกกฎหมาย โดยวางระบบการป้องกันควบคุมและวิธีการชดเชยให้กับสิ่งแวดล้อมแทนได้

2. พิจารณาถึงมาตรการลดขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินคดีและมาตรการแทนการฟ้องคดีมาใช้ควบคู่กับนโยบายลดปริมาณคดีสู่ศาล

จากข้อมูลคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลพบว่าในความผิดยาเสพติดให้โทษและความผิดเกี่ยวกับรถยนต์ จราจร และขนส่ง เป็นสองกลุ่มคดีที่มีคดีขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาลมากที่สุดอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการพิจารณาเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมจึงควรให้ความสนใจกับการดำเนินคดีและกระบวนการพิจารณาคดีของคดีสองประเภทดังกล่าว

เป็นที่น่าสังเกตว่าในกลุ่มฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและความผิดเกี่ยวกับรถยนต์

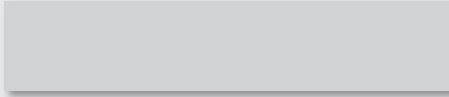

จรรยา และขนส่งดังกล่าว โดยส่วนใหญ่แล้ว มักจะเป็นการดำเนินคดีกับลักษณะความผิดที่ซ้ำๆ แบบเดิม เช่น กรณีผู้ค้ายาเสพติดหรือผู้เสพยาเสพติดที่มีลักษณะเป็นผู้เสพเรื้อรังที่ไม่ผ่านการบำบัด กรณีเมาแล้วขับ แข่งรถในทาง หรือความผิดเกี่ยวกับใบอนุญาตขับขี่รถยนต์หรือรถขนส่ง ซึ่งกรณีดังกล่าวหากไม่ใช่ความผิดร้ายแรงก็มักจะมีแนวคำพิพากษาเป็นไปในทางเดียวกันคือ เป็นลักษณะของการลงโทษสถานเบาที่ไม่ถึงกับลงโทษจำคุก ในลักษณะความผิดเช่นนี้ ในบางประเทศ ยกตัวอย่างหลายมลรัฐในสหรัฐอเมริกา ก็นิยมใช้มาตรการแทนการฟ้องคดีมายุติคดี ตั้งแต่ชั้นพนักงานอัยการกับกลุ่มประเภทความผิดที่มีคดีขึ้นสู่ศาลจำนวนมากและศาลมักจะกำหนดโทษในลักษณะซ้ำแบบเดิม เช่น เสพยาเสพติด เมาแล้วขับ การกระทำผิดของกลุ่มแก๊งเยาวชน การทะเลาะวิวาท เป็นต้น โดยอนุญาตให้พนักงานอัยการนำคดีเข้าสู่กระบวนการลงโทษโดยมาตรการลงโทษระดับกลางโดยตรง โดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล ซึ่งในประเทศไทยก็น่าที่จะสามารถ

นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ควบคู่กับมาตรการลงโทษระดับกลางในการบังคับโทษกับผู้กระทำผิดที่รับสารภาพ เช่น กรณีเมาแล้วขับซึ่งมักจะมีแนวคำพิพากษาลงโทษให้ทำงานบริการสังคม ควบคู่กับการคุมประพฤติ หรือกรณีแข่งรถในทางซึ่งอาจสามารถใช้การคุมประพฤติเด็ดขาด (Intensive Probation) หรือการฝึกแบบค่ายทหาร (Boot Camp) ซึ่งตามปกติแล้วศาลก็มักจะกำหนดโทษคุมประพฤติให้กรมคุมประพฤติรับตัวไปดำเนินการอยู่แล้ว ซึ่งหากมีการกำหนดหลักเกณฑ์และอนุญาตให้มีการนำตัวผู้กระทำผิดไปเข้าสู่มาตรการลงโทษระดับกลางได้โดยตรงก็น่าจะเป็นการลดขั้นตอนและลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลได้จำนวนมาก

ระยะเวลาการดำเนินคดียาเสพติดก็เป็นประเด็นที่น่าสนใจในกระบวนการยุติธรรม จากการรวบรวมข้อมูลคดียาเสพติด พบว่าคดียาเสพติดให้โทษนอกจากจะเป็นกลุ่มคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาลมากที่สุดแล้วยังเป็นคดีที่ใช้ระยะเวลาในการพิจารณา มากที่สุดประเภทหนึ่งอีกด้วย โดยมีข้อมูล

ที่สอดคล้องกันจากงานวิจัยเกี่ยวกับระยะเวลาการคุมขังระหว่างการพิจารณา³ และการสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย⁴ ปรากฏข้อสรุปตรงกันว่า คดีอาญาเสพติดให้โทษเป็นคดีที่มีระยะเวลาการพิจารณาคดียาวนานมากที่สุดที่เป็นคดีที่ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อน โดยการศึกษาวิจัยระยะเวลาการคุมขังผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเมื่อปี 2548 พบว่าคดีอาญาเสพติดให้โทษ เป็นกลุ่มประเภทคดีที่มีระยะเวลาการคุมขังระหว่างการพิจารณาคดีมากที่สุดคือ 1 ปี 7 เดือน 14 วัน (เปรียบเทียบกับระยะเวลาการคุมขังระหว่างการพิจารณาคดีเฉลี่ย 1 ปี 2 เดือน) หรือผลการสำรวจระยะเวลาการพิจารณาคดีในชั้นศาลเฉลี่ยในกรณีที่จำเลยปฏิเสธสู้คดีก็พบว่า คดีอาญาเสพติดให้โทษมีระยะเวลาการพิจารณาคดีในชั้นศาลเฉลี่ย 256.67 วัน เป็นกลุ่มคดีที่มีระยะเวลาการพิจารณาคดีเฉลี่ยอันดับสองรองจากคดีพรากรผู้เยาว์และช่มชืน

กระทำซ้ำเรา (317.50 วัน) เท่านั้น โดยมีระยะเวลาการพิจารณาคดีนานกว่าคดีฆ่าผู้อื่น (248.70 วัน) หรือคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ (ลักทรัพย์อัตราโทษไม่เกิน 10 ปี 205 วัน และลักทรัพย์อัตราโทษ 10 ปี ขึ้นไป 210 วัน) ข้อมูลดังกล่าวเป็นที่น่าสนใจว่า เมื่อพิจารณาจากลักษณะของคดีซึ่งเป็นการจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและส่วนใหญ่จำเลยก็มักจะถูกคุมขัง จึงน่าจะเป็นคดีที่ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนและไม่มีปัญหาในการติดตามพยาน แต่กลับมีระยะเวลาการพิจารณาคดีนานกว่าคดีฆ่าผู้อื่นซึ่งน่ามีความยุ่งยากมากกว่า จะมีสาเหตุมาจากความพยายามสู้คดีของกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดที่ถูกจับกุม คดีค้ายาเสพติดให้โทษเป็นคดีร้ายแรงที่มีผลกระทบต่อสังคมซึ่งในทางปฏิบัติจะไม่มี การนำมาตราการเลี้ยงโทษจำคุกมาใช้ อย่างไรก็ตามในบางประเทศนิยมใช้กลไกของพนักงานอัยการในการต่อรอง คำรับสารภาพ (Plea bargaining) มาใช้ในการ

³เพลินใจ แต่เกษม และคณะ, ระยะเวลาในการถูกคุมขังของผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี, รายงานวิจัย, กรมราชทัณฑ์, 2548

⁴อ้างถึงแล้วใน 2

บริหารคดีเพื่อลดปริมาณคดีสู่ศาล โดยประเทศดังกล่าว จะให้อำนาจพนักงานอัยการทำการต่อรองกระทำผิดกับผู้กระทำผิดให้รับโทษน้อยลงหากรับสารภาพ หรืออาจมีการเพิ่มโทษแบบขั้นบันไดในกลุ่มผู้กระทำผิดซ้ำซาก ผู้กระทำผิดเป็นอาชิว หรือมีประวัติการต่อสู้คดีในกรณีต่อสู้คดีแล้วศาลตัดสินว่ามีความผิด โดยมีตัวอย่างการให้อัยการมีอำนาจต่อรองการรับสารภาพในหลายมลรัฐในสหรัฐอเมริกาที่สามารถลดปริมาณคดีสู่ศาลและลดความยุ่งยากในการดำเนินคดีโดยเฉพาะในกลุ่มคดีอาชิวเสพติดให้โทษได้จริงอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

ลักษณะของรูปแบบคดีอาชิวเสพติดและคดีจราจรที่เป็นสัดส่วนใหญ่ในคดีที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมนั้นเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นในหลายประเทศ ในบางประเทศก็มีแนวคิดในการจัดตั้งกลุ่มงานพิเศษเพื่อใช้ดำเนินการทางคดีกับกลุ่มประเภทความผิดบางประเภท

เป็นการเฉพาะ ยกตัวอย่างเช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงที่มีนโยบายสงครามยาเสพติดที่เน้นการปราบปรามจับกุมการลักลอบจำหน่ายโคเคนในช่วงปี 80 (คริสต์ศักราช 1980-1989) ซึ่งทำให้มีคดีอาชิวเสพติดเพิ่มสูงขึ้นมากก็พบว่า หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่ ก็มีการจัดตั้งฝ่ายที่ดำเนินการเกี่ยวกับคดีอาชิวเสพติดเป็นการเฉพาะ ซึ่งมีส่วนช่วยในเรื่องของการบริหารจัดการคดีประเมินสถานะคัดกรองผู้กระทำผิด และการจัดการติดตามพยานให้การดำเนินคดีอาชิวเสพติดเป็นไปโดยสะดวกรวดเร็วมากขึ้น หรือในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษที่มีระบบการดำเนินคดีเกี่ยวกับคดีจราจรเป็นการเฉพาะเพื่อทำหน้าที่ติดตามผู้ฝ่าฝืนกฎหมายและการดำเนินคดีให้มีความรวดเร็วมากขึ้น

3. มาตรการไกล่เกลี่ยคดีกับคดีที่มีมูลความผิดส่วนตัว

จากข้อมูลสถานการณ์การดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมไทยข้างต้น แสดงให้เห็นว่ามีคดีความผิดทางอาญาจำนวนมากที่เกิดขึ้นจากมูลกรณีพิพาทในเรื่องส่วนตัวไม่ว่าจะเป็นฉ้อโกง ยักยอกทรัพย์ ปลอมแปลงเอกสาร แจ้งความเท็จ ฯลฯ หรือคดีที่มีมูลอาญา แต่ผู้เสียหายจำนวนมากแจ้งความคดีโดยมีเจตนาเรียกร้องค่าเสียหายชดเชย เช่น คดีพราดผู้เยาว์และคดีข่มขืนกระทำชำเรา รวมไปถึงคดีที่ควรจะสามารถไกล่เกลี่ยเจรจา

และดำเนินการเปรียบเทียบปรับในชั้นสอบสวนได้ เช่น คดีลหุโทษ ซึ่งเป็นคดีที่มีสัดส่วนจำนวนมากในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งคดีในลักษณะดังกล่าว น่าที่จะสามารถนำมาตราการไกล่เกลี่ยมาใช้ได้ โดยในความผิดบางกลุ่มนั้น กฎหมายไม่ได้กำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความ จึงมีความจำเป็นต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลทั้งที่ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดสามารถตกลงกันได้ ซึ่งหากมีการนำมาตราการต่อรองคำรับสารภาพหรือมาตราการชะลอฟ้องมาใช้ควบคู่ก็น่าจะสามารถลดจำนวนคดีที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ไม่ให้เข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลโดยไม่จำเป็น

ในการแยกสายงานสอบสวนออกจากการ บังคับบัญชาของสถานีตำรวจ จัดพนักงาน ราชการในตำแหน่งนิติกรมาช่วยเหลือ งานสอบสวน ให้พนักงานอัยการเข้ามา มีส่วนร่วมในชั้นสอบสวนตั้งแต่ต้นแทนการ สิ่งสอบสวนเพิ่มเติมในลักษณะงานธุรการ ทางเอกสาร และผลักดันกฎหมายให้อำนาจ ไกล่เกลี่ยคดีในชั้นสอบสวนและพนักงานอัยการ

ประการที่สอง พิจารณาหาแนวทาง ลดปริมาณคดีในกลุ่มรัฐเป็นผู้เสียหาย ที่ใช้บังคับให้ประชาชนปฏิบัติตามนโยบาย ภาครัฐโดยการกำหนดนโยบายแก้ปัญหา ภาครัฐ ที่มีประสิทธิภาพแทนการบังคับโทษ ทางอาญาแก่ผู้ฝ่าฝืนในลักษณะที่กฎหมาย มีจำนวนมากแต่ขาดสภาพบังคับ

ประการที่สาม พิจารณาการนำ มาตรการแทนการฟ้องคดีอาญาไม่ว่าจะเป็น มาตรการชะลอฟ้อง การต่อรองคำรับสารภาพ (Plea Bargaining) และมาตรการการลงโทษ ระดับกลางมาปรับใช้ โดยพิจารณาจากกลุ่มคดี ที่มีความเหมาะสมในการนำมาตราการมาใช้ ไม่ว่าจะเป็กลุ่มคดีที่มีแนวการลงโทษค่อนข้าง เป็นมาตรฐานตายตัว การต่อรองคำรับสารภาพ ควบคู่ไปกับการเพิ่มโทษเพื่อลดการสู้ประวิงเวลา การดำเนินคดี และพิจารณาถึงมาตรการ ไกล่เกลี่ยคดีที่มูลความผิดเกี่ยวกับกรณีพิพาท เรื่องส่วนตัว เป็นต้น

